

Aan Minister van BZK
Van DenB

nota

Nota aanbieding essay NSOB 'Wie wordt gehoord?
Dynamiek in het landschap van macht en tegenmacht'
aan de Tweede Kamer

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2023-0000274835

Datum
11 mei 2023

Opgesteld door
[Redacted]

Bijlage(n)
2

Aanleiding

De NSOB heeft het essay 'Wie wordt gehoord? Dynamiek in het landschap van macht en tegenmacht' opgeleverd. Met het aanbieden van dit essay aan de Tweede Kamer komt u tegemoet aan een toezegging van uw ambtsvoorganger aan het lid Sneller (D66).

Geadviseerd besluit

Ondertekenen van de bijgevoegde aanbiedingsbrief en het verzenden van de aanbiedingsbrief plus het essay van de NSOB aan de Tweede Kamer.

Toelichting

- Tijdens het debat over de begrotingsbehandeling BZK 2022 van 27 oktober 2021 vroeg het lid Sneller (D66) aan uw ambtsvoorganger of zij bereid was te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om Nederlandse ngo's met gepaste afstand financieel te ondersteunen zodat zij beter toegerust zijn om regering en parlement scherp te houden en te informeren.
- Uw ambtsvoorganger reageerde op deze vraag via de schriftelijke antwoorden op (een deel van) de Kamervragen die waren gesteld tijdens de begrotingsbehandeling BZK. Haar schriftelijke reactie luidde: *"Met de fractie van D66 onderschrijf ik het belang van onafhankelijke en gefundeerde tegenspraak in de democratie. Het lid Sneller vraagt of ik bereid ben te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om Nederlandse ngo's op gepaste afstand financieel te ondersteunen zodat zij beter toegerust zijn om regering en parlement scherp te houden en te informeren. Ik wil zo'n onderzoek toezeggen, met de belangrijke aanvulling dat ik het juist van belang vind om het vraagstuk van macht en tegenmacht in breder perspectief te beschouwen. Dus: niet alleen een focus op ngo's, maar juist zien of het nodig is en zo ja hoe we tegenspraak in algemene zin zouden kunnen verbreden en versterken en welke organisaties en instanties hier een rol in kunnen spelen."*
- De NSOB heeft naar aanleiding van deze toezegging een verkennend essay geschreven over het landschap van en de verhoudingen tussen macht en tegenmacht in Nederland.
- De auteurs bespreken achtereenvolgens in het essay wat zij onder tegenmacht verstaan, welke partijen deze kunnen uitoefenen, op welke manieren, en wat daarbij in het bijzonder de rol en positie van

maatschappelijke organisaties is. Ze gaan na of die positie verzwakt of bemoeilijkt is en versterking behoeft. Wat is er de afgelopen jaren gebeurd in het landschap van tegenmacht, en hoe kunnen maatschappelijke actoren in staat worden gesteld om effectief tegenspraak te bieden binnen de democratische rechtsstaat?

- De auteurs beginnen de schets van het landschap van tegenmacht bij de drie staatsmachten (wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht). Ze onderscheiden daarnaast een geïnstitutionaliseerde tegenmacht, een 'tweede-orde-schil'. De 'derde-orde-schil' bestaat uit maatschappelijke tegenmacht. Veel belangen zijn volgens de auteurs *niet* of onvoldoende vertegenwoordigd – natuur, toekomstige generaties en kwetsbare groepen als daklozen of laaggeletterden. Deze groep fungeert als een soort 'rafelrand' in het landschap van macht en tegenmacht.
- In het essay beschrijven de onderzoekers ontwikkelingen tussen de staatsmachten, zoals de toenemende politisering van het openbaar bestuur. Ze bespreken een dubbelzinnig beeld op institutionele tegenmachten: zij zijn geprofessionaliseerd, maar tegelijkertijd is de vraag hoeveel tegenkracht hun diverse rapporten hebben op het handelen van de staatsmachten. De auteurs maken de balans op door een vijftal dynamieken van tegenmacht te beschrijven: openbaarheid, institutionalisering, coalities, verlamming en insluiting en uitsluiting.
- De auteurs beschrijven verschillende niveaus om tegenmacht te versterken en krachtiger te maken. Een eerste niveau betreft het beter gebruik maken van bestaande middelen en mogelijkheden in het landschap van tegenmacht. Een tweede niveau gaat over kaders en randvoorwaarden. Het derde niveau gaat over de vraag hoe macht en tegenmacht verdeeld worden, en door wie. De auteurs geven aan dat dit laatste niveau een machtige bevoegdheid betreft en daarmee dus ook een politieke vraag is.

Onze referentie

2023-0000274835

Datum

11 mei 2023

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam
1	Aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer
2	Essay NSOB 2023 'Wie wordt gehoord? Dynamiek in het landschap van macht en tegenmacht'